

**FORUNDERSØGELSE
OVERORDNET VISION**

Simested N (N30-5)

Natura 2000-område nr. 30: Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested og Nørre Ådale samt Skravad Bæk

Foto: Viborg Kommune

Viborg Kommune og Vesthimmerlands Kommune, 2021

Ansvarsfraskrivelse:

Oplysningerne i denne rapport afspejler kun forfatterens holdning.
EU-Kommissionen er ikke ansvarlig for nogen brug af disse oplysninger.

Indholdsfortegnelse

Projektområdet generelt	3
Oversigt.....	3
Kortlagt habitatnatur.....	4
§3 natur	9
Fredninger	10
Vandløb og grøfter	11
Andre forhold	12
Trusler mod områdets naturværdier.....	15
Nuværende pleje	15
Ejerstruktur.....	15
Drift og driftshistorie	15
Overordnet vision for området	16
Indledende overvejelser om de næste trin	16
Interessentundersøgelse	16
Botanisk forundersøgelse.....	16
Hydrologisk forundersøgelse.....	16
Relevante aktioner	16

Projektområdet generelt

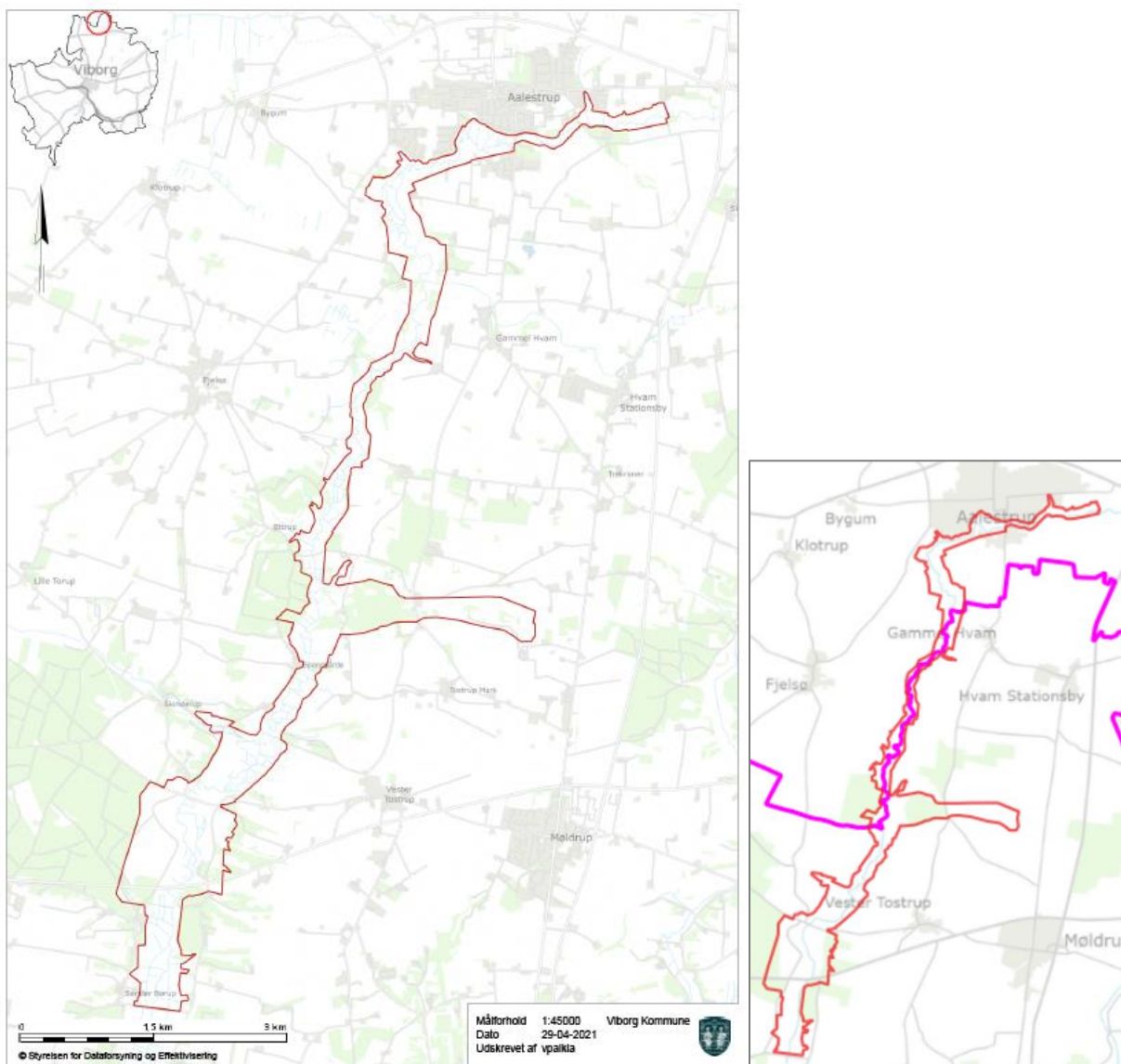
Oversigt

Simested Å er centralt for projektområdet, som strækker sig fra Aalestrup i Vesthimmerland Kommune til den nordlige del af Viborg Kommune vest for Møldrup. Samlet udgør projektområdet omkring 650 ha. På strækningen har ådalen flere tilløb.

Simested N er en del af N30: Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simested, Nørre Ådal samt Skravad Bæk. I forhold til IP LIFE NATUREMAN udgør Simested N sub-region N30-5.

Vandløbet og ådalen er reguleret flere steder. Jorden er, stadig mange steder, drænet og opdyrket, men en stor andel er også lavbundslande. Flere steder er der også bevoksninger langs ådalens kanter.

Projektejer er både Viborg Kommune og Vesthimmerlands Kommune.

Figur 1 og 2: Oversigtskort over projektområde Simested N. Kortet til højre viser projektområdet og kommunegrænsen med Viborg Kommune på nederste del af kortet og Vesthimmerlands Kommune ovenfor.

Kortlagt habitatnatur

I den seneste NOVANA-kortlægning er der kortlagt rigkær, kildevæld samt surt overdrev langs hele projektområdet. Hængesæk er kortlagt især i den øvre halvdel af projektområdet. Yderligere er der kortlagt enkelte forekomster med tør hede, tidvis våd eng og enekrat. Naturtilstanden for de forskellige naturtyper varierer fra ringe til høj tilstand og er varierende over hele det geografiske område.

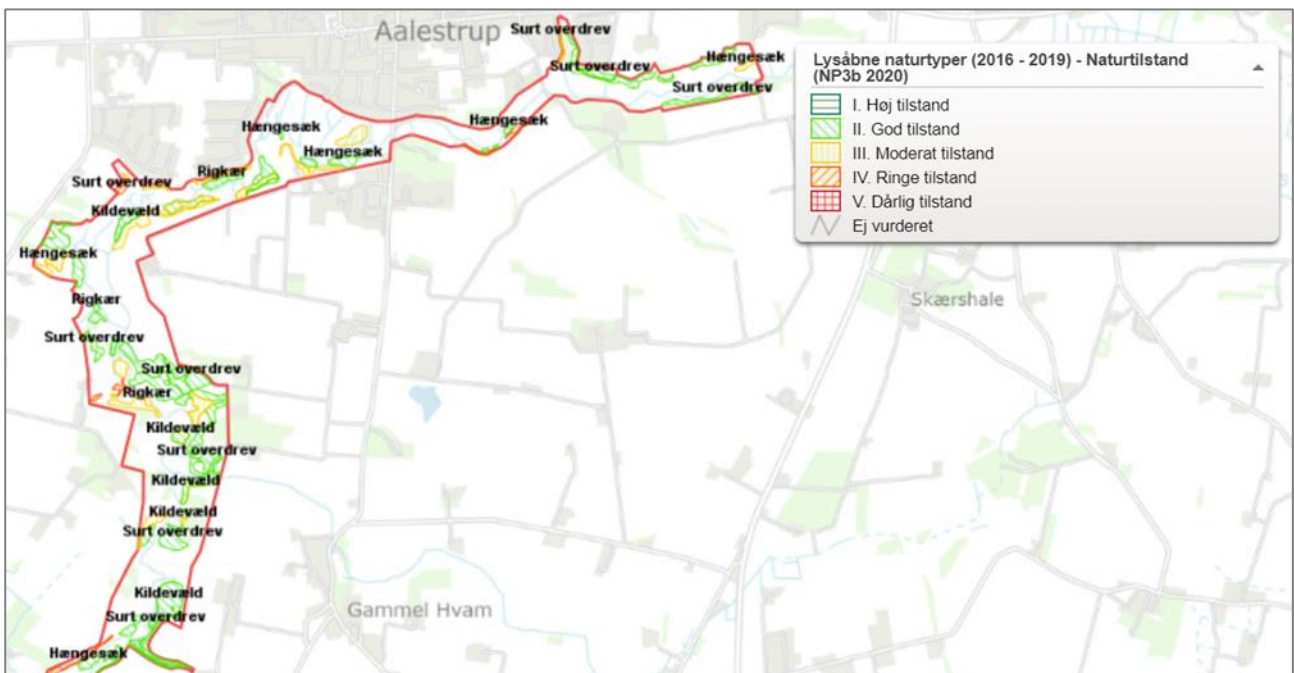
Størstedelen af arealerne er i moderat eller god tilstand. De enkelte arealer med ringe tilstand består primært af surt overdrev, kildevæld og rigkær.

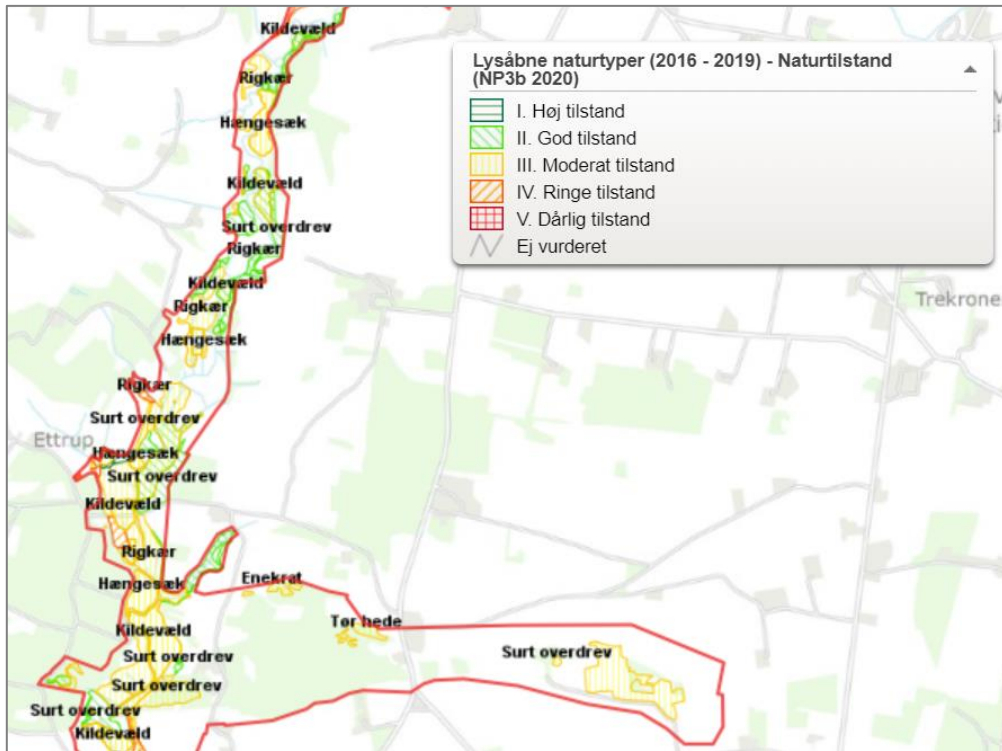
I perioden mellem de to kortlægninger i 2010 og 2019 er der både sket forbedringer og forringelser af habitatnaturens tilstand. Især rigkærene har udviklet sig fra god til moderat tilstand. I gamle ådalsslyngninger/tørvegrave er der fundet en mosaik af hængesæk og kildevæld. Flere kortlægninger af hængesæk har også udviklet sig fra god til moderat tilstand. Der ses også fremgang fra moderat til god tilstand blandt flere rigkær. De fleste andre kortlægninger, mellem de to perioder, er status quo. De sure overdrev beskrives i seneste basisanalyse som under tilgroning med vedplanter og høje græsser/urter, men der er samtidig et stort potentiale af rødliste karplanter. Heriblandt guldblomme og opret kobjælde.

Urtebræmmer og søer under 5 ha er også kortlagt. Udpegningerne af søerne er i moderat til høj tilstand. Urtebræmmerne er nitrofile bræmmer og er beliggende i den øvre del af projektområdet ved Aalestrup og ved den nedre del ved Sønder Borup. Urtebræmmerne er ikke tilstandsvurderet.

Der er i forbindelse med artsovervågning inden for 2014-2019 observeret blank seglmos (Ettrup Plantage og Rugdalsgård), grøn kølleguldsmed, kildevældsvindelsnegl (Ettrup Skov, Rugdalsgård og Aalestrup), bæklampret og odder. Projektområdet er også levested for stor vandsalamander og tilstanden på disse fem levesteder er enten moderat eller god.

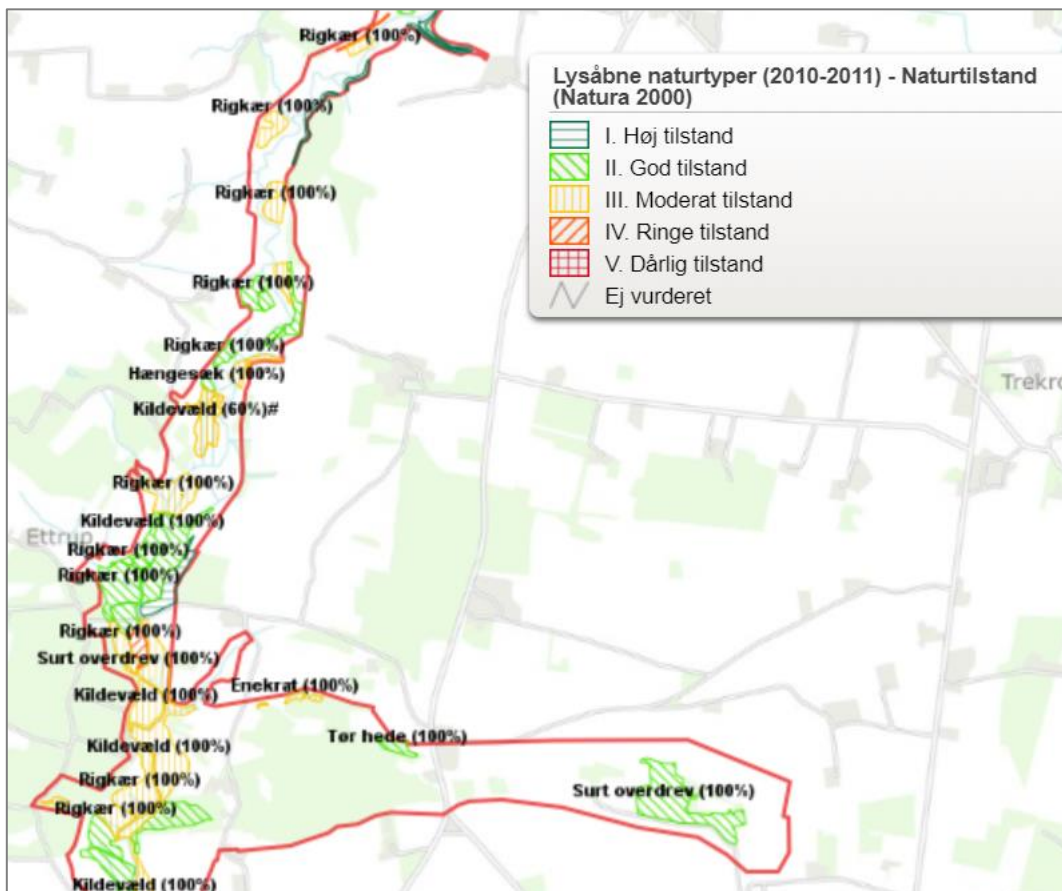
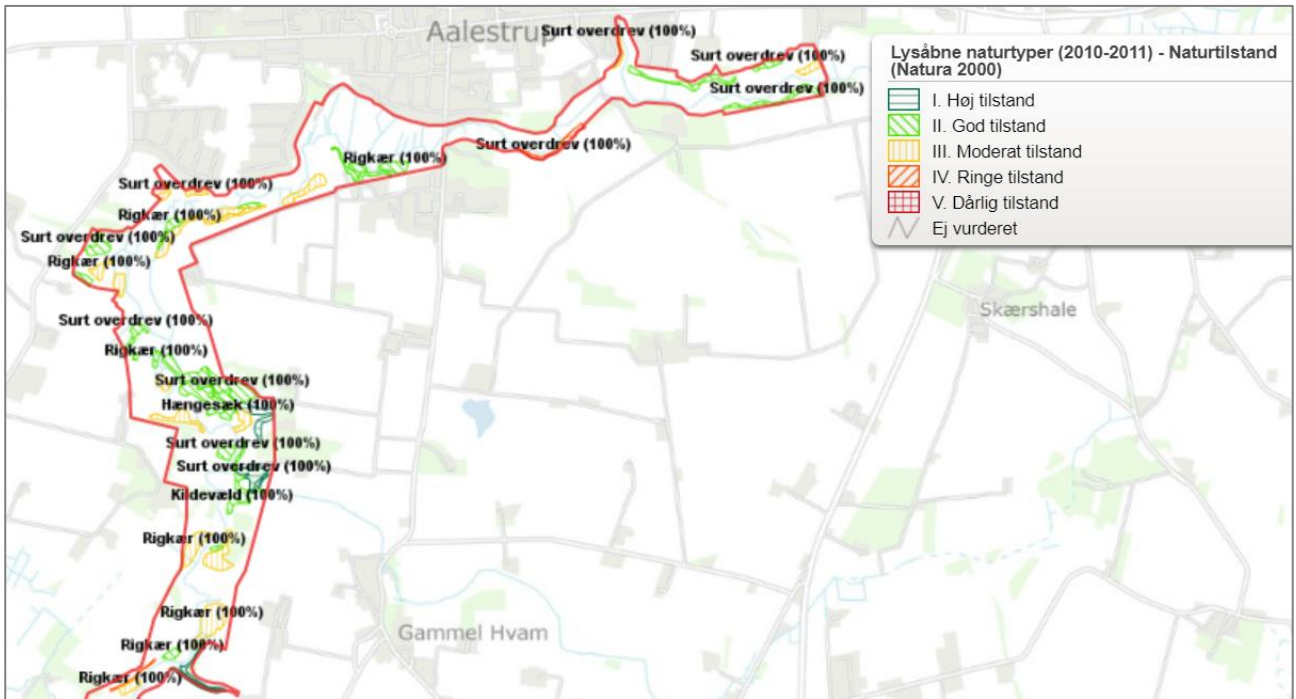
Skovnaturtyperne er ikke vurderet i området.

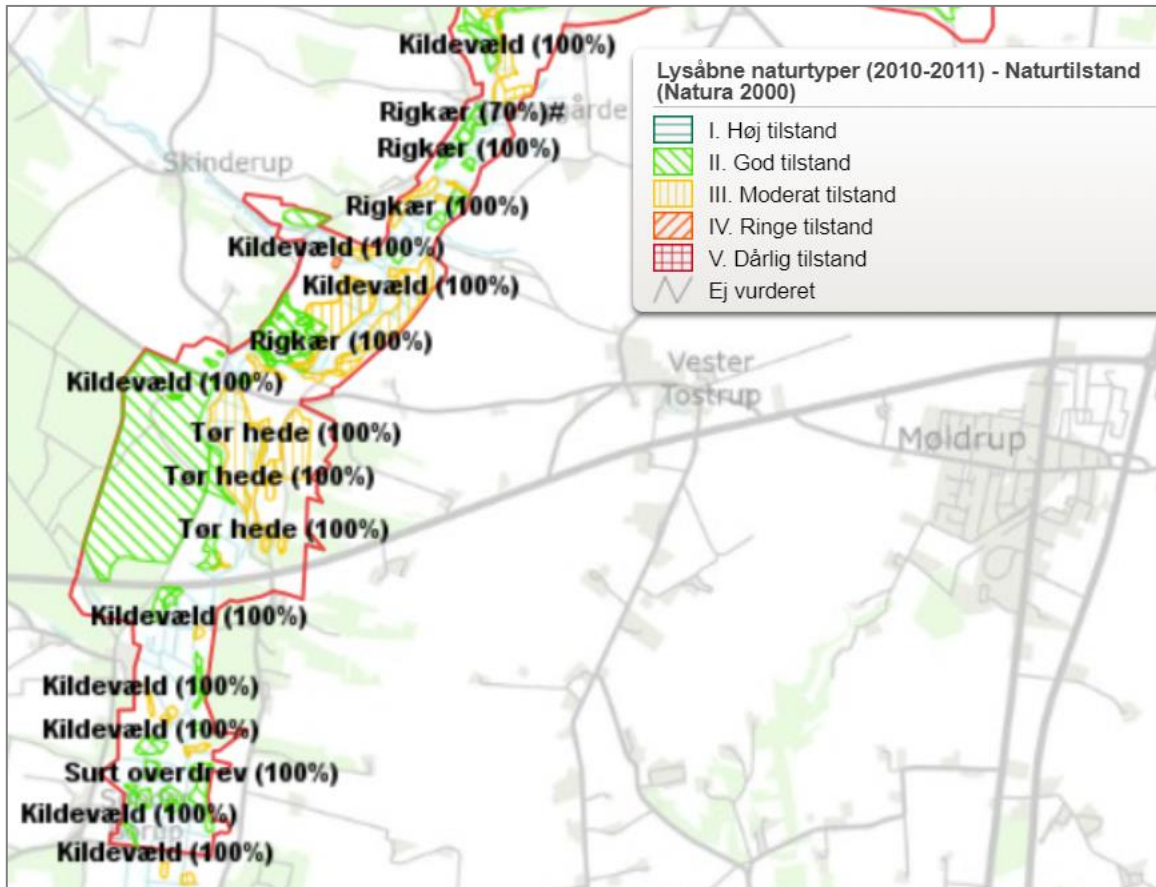

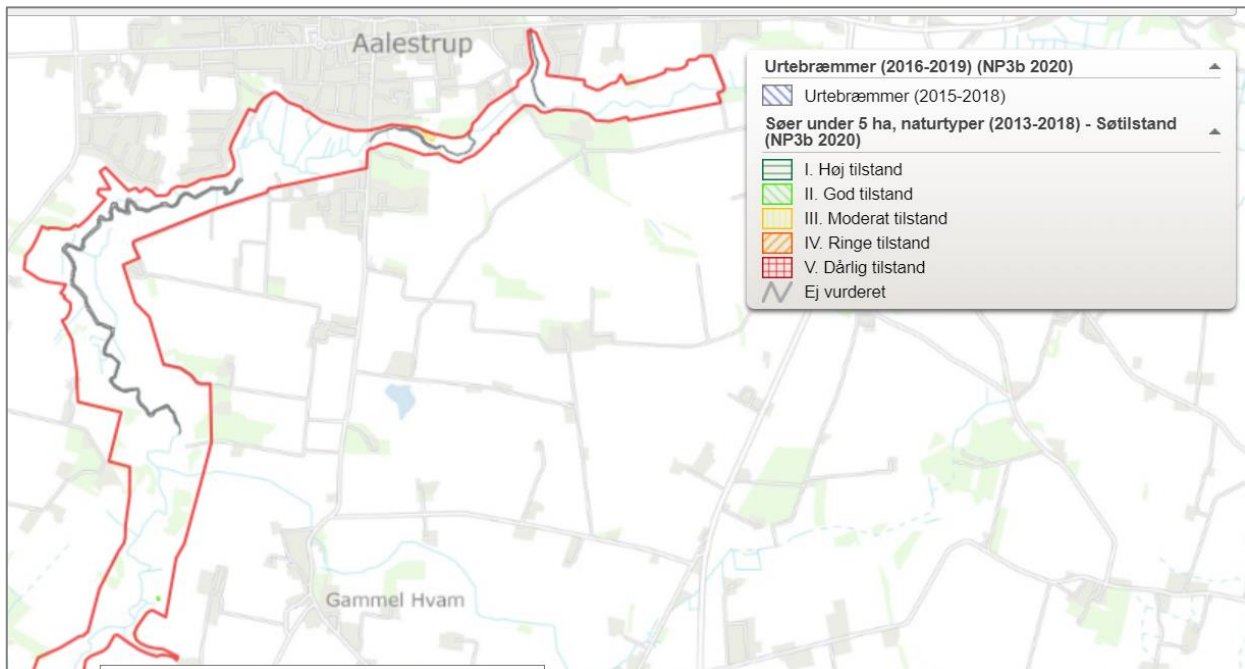
Figur 3-5: NOVANA data kortlægning habitatnatur 2016-2019

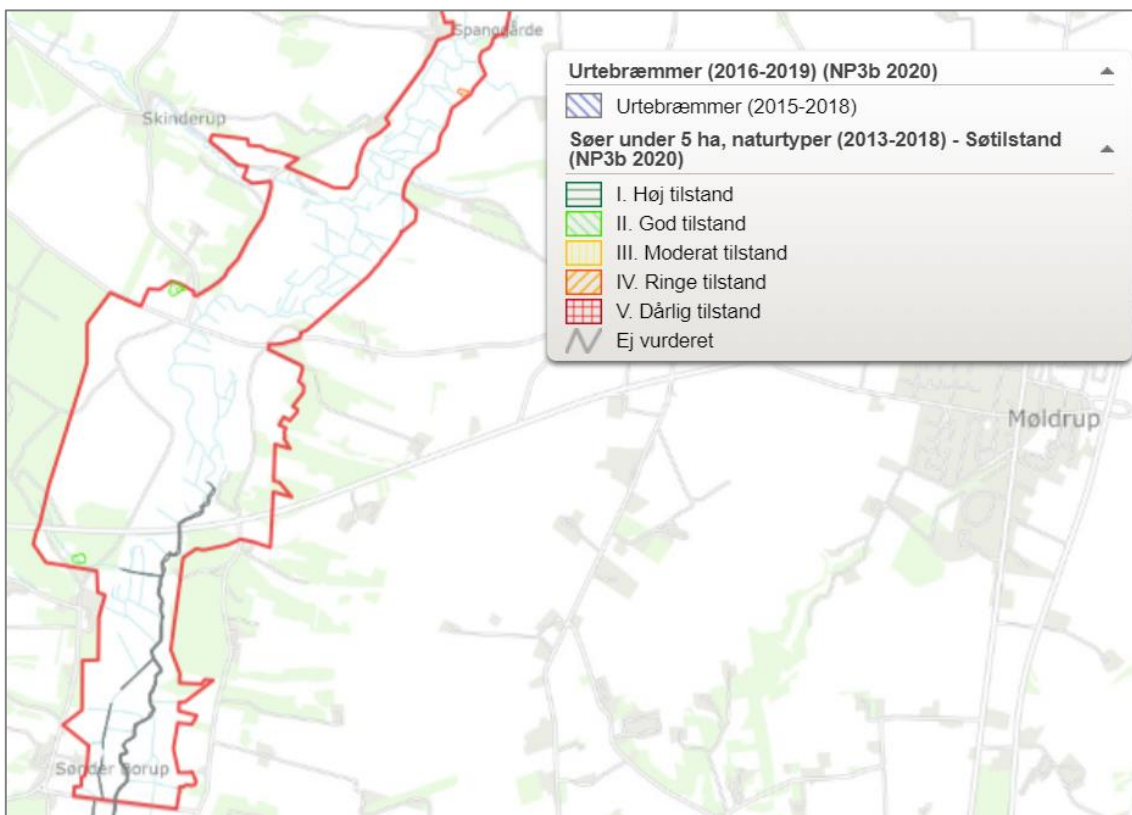
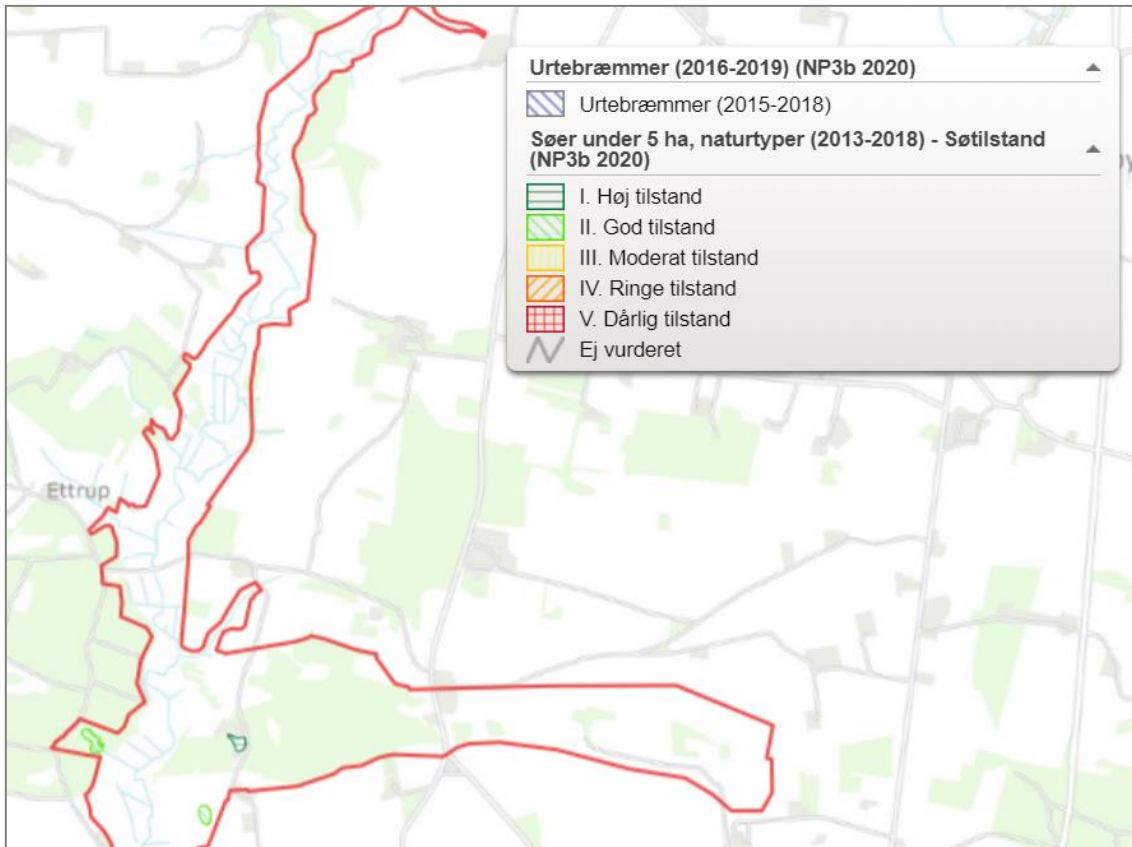

Figur 6-8: NOVANA data kortlægning habitatnatur 2010-2011

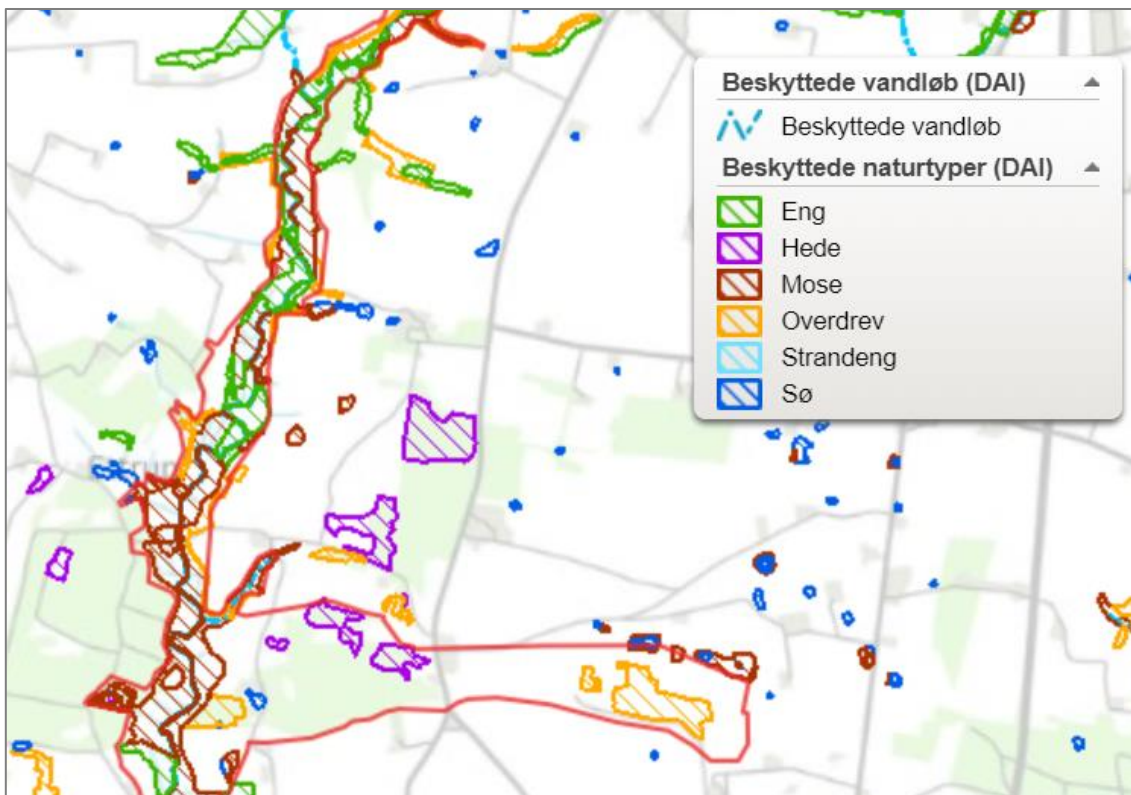
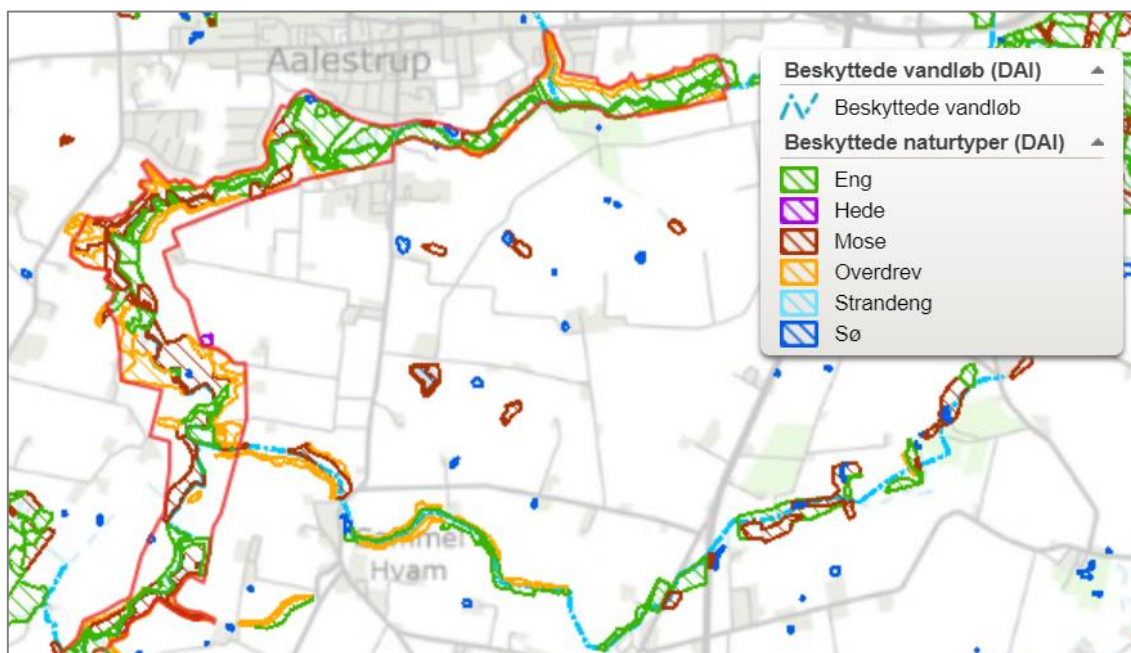

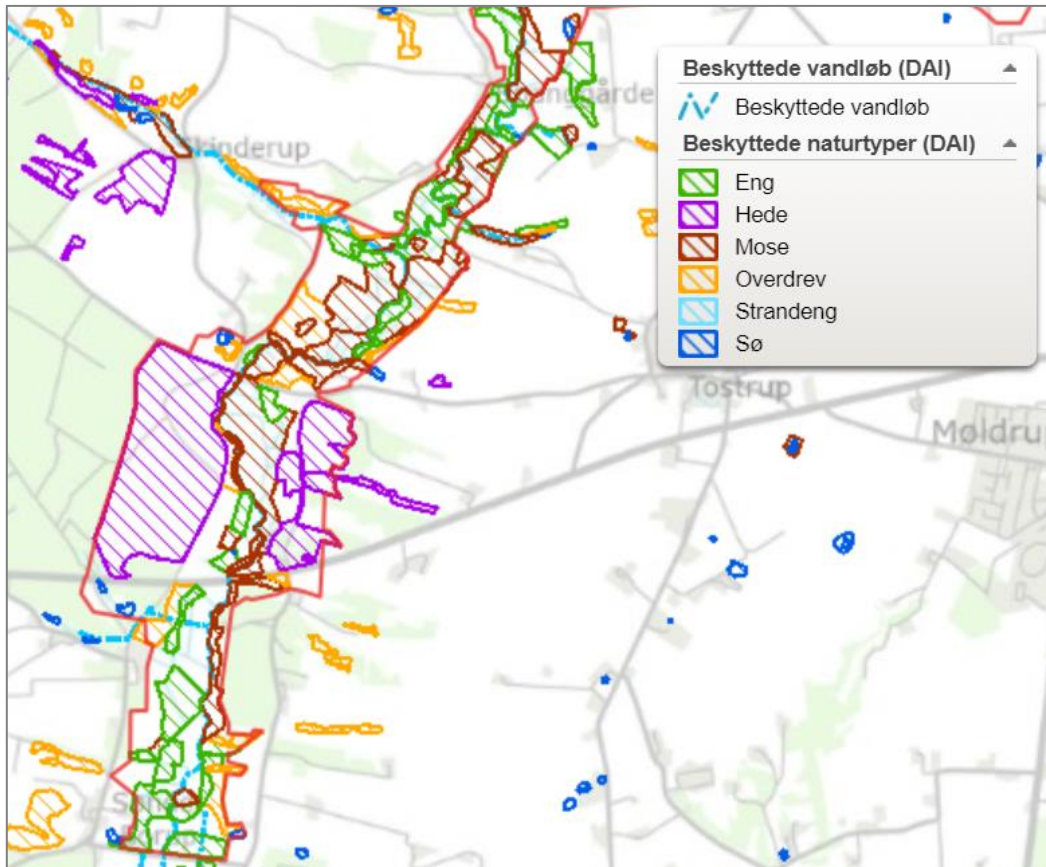
Figur 9-11: NOVANA data kortlægning urtebræmmer og søer under 5 ha 2016-2019.

§3 natur

Hovedparten af projektområdet ligger i dag som beskyttet natur jf. naturbeskyttelseslovens §3. Der er hovedsageligt tale om beskyttet mose og eng i de lave arealer, mens de ovenliggende bakker i et vist omfang henligger som overdrev eller enkelte steder hedearealer. Hele vandløbsstrækningen for Simested Å og til-løb er også beskyttet.

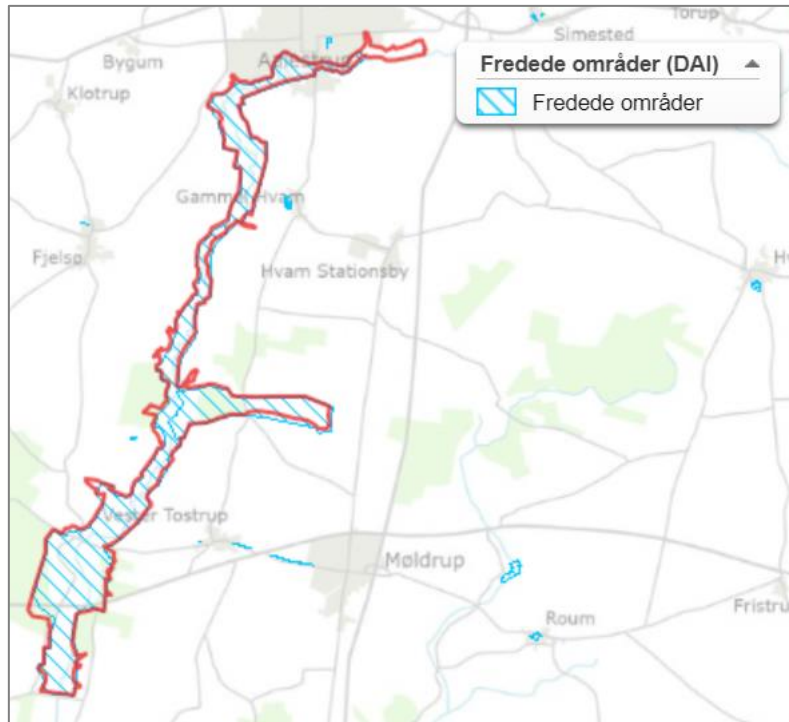
Figur 12-14: Udpegninger af beskyttet natur efter Naturbeskyttelseslovens § 3.

Fredninger

Der foreligger to landskabsfredninger inden for projektområdet.

Overfredningsnævnets kendelse den 12. februar 1970 om fredning af Simested Å. Fredningen er sket på baggrund af naturen og kulturhistorien i området. Hensigten med fredningen er at undgå forringelser og bevare de værdifulde levesteder for planter og dyreliv. Fredningen omhandler selve åen, men også ådalens bevaringsværdige natur- og kulturlandskab på i alt 460 ha. Samtidig skal fredningen også forhindre de dengang aktuelle planer om gennemførelse af projekter, som omhandler udretning og uddybelse af åen samt bebyggelse, råstofgravning og flere plantninger.

Overfredningsnævnets kendelse den 18. marts 1971 om fredning af Tulsbjerg. Fredningen skal sikre at de landskabelige og arkæologiske-kulturhistoriske værdier bevares. Det fredede område er 113 ha. Samtidig skal fredningen også forhindre bebyggelse og terrænændringer samt beplantning af hede- og græsarealer.

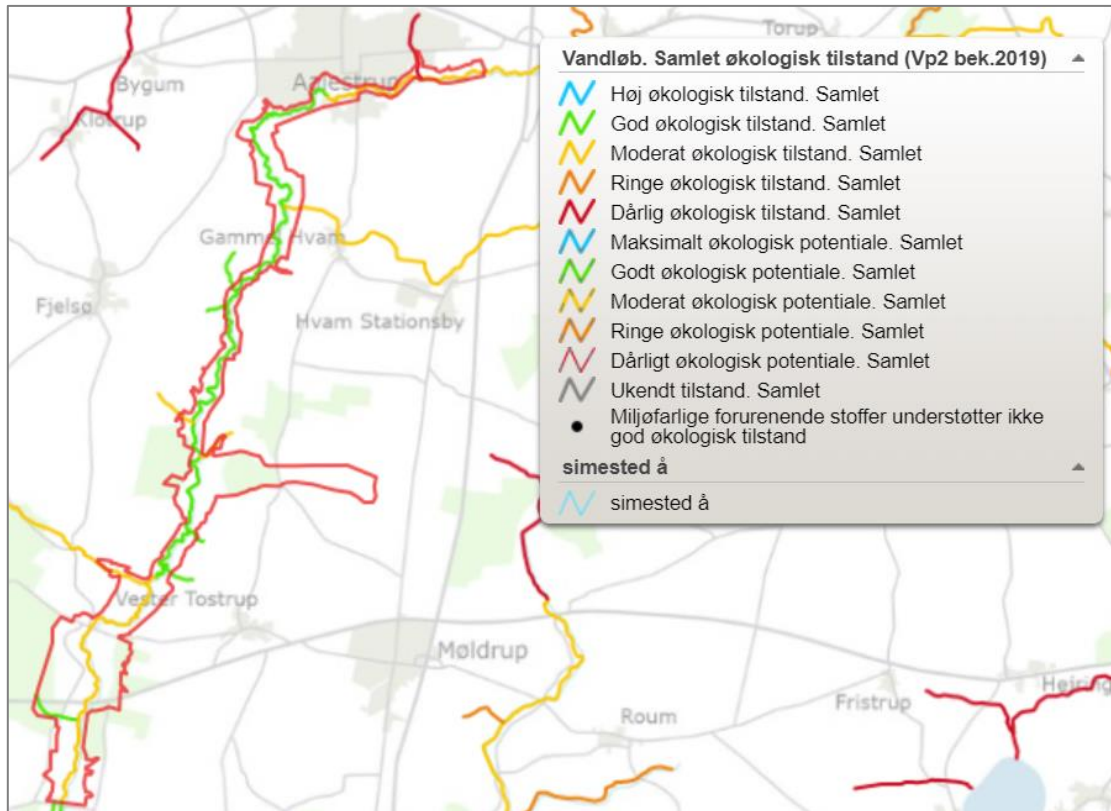
Figur 15: Fredninger i projektområdet.

Vandløb og grøfter

Simsted Å løber igennem hele projektområdet fra nord til syd. Yderligere er der enkelte tilløb i form af mindre åer og bække, hvorimod næsten hele tilstrømningen sker via ganske små bække fra kildefelter i baglandet samt fra de utallige sumpkilder.

Simsted Å, har cirka 15 km vandløbsstrækning inden for projektområdet. Størstedelen af vandløbsstrækningen har samlet en god økologisk tilstand og dermed målopfyldelse, mens den nordlige og sydlige del af strækningen har en samlet moderat tilstand og dermed ikke målopfyldelse. Tilløbene langs strækningen har god til dårlig økologisk tilstand. Der må ikke ske forringelse af aktuel tilstand, herunder for de enkelte kvalitetselementer.

Ud fra historiske kort har Simsted Å næsten det samme forløb som anvist på målebordsblade fra 1901-1971, men der er betydeligt drænet i området.

Figur 16: Den samlede økologiske tilstand for Simsted Å og tilløb.

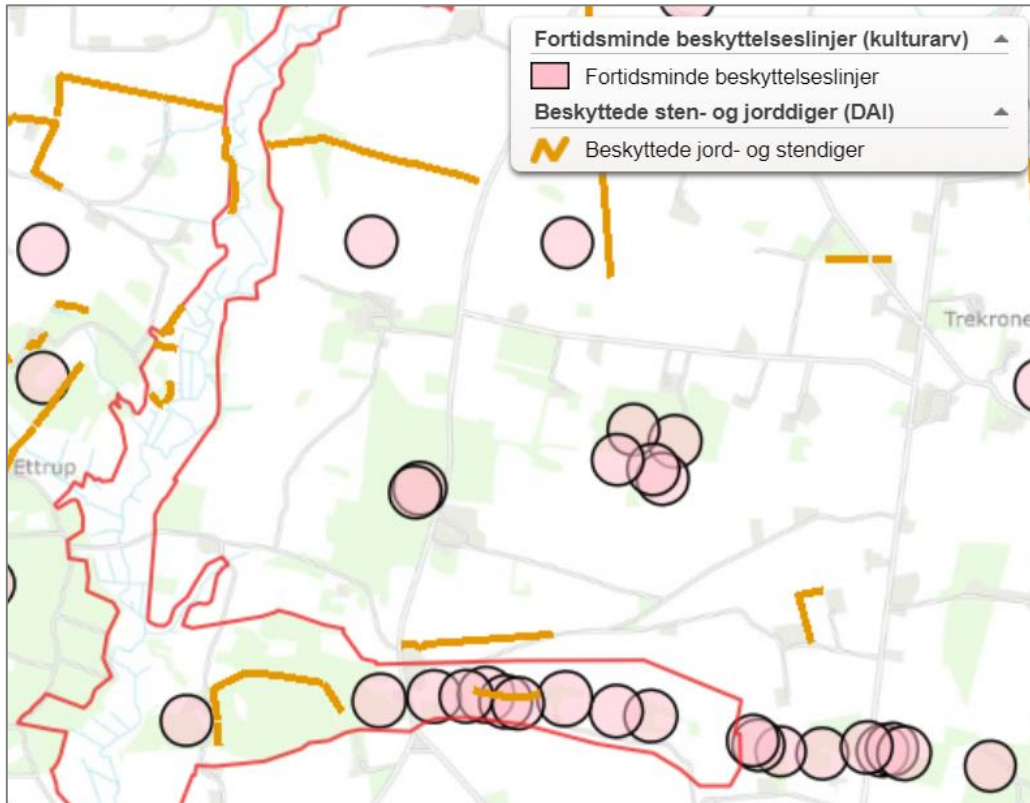
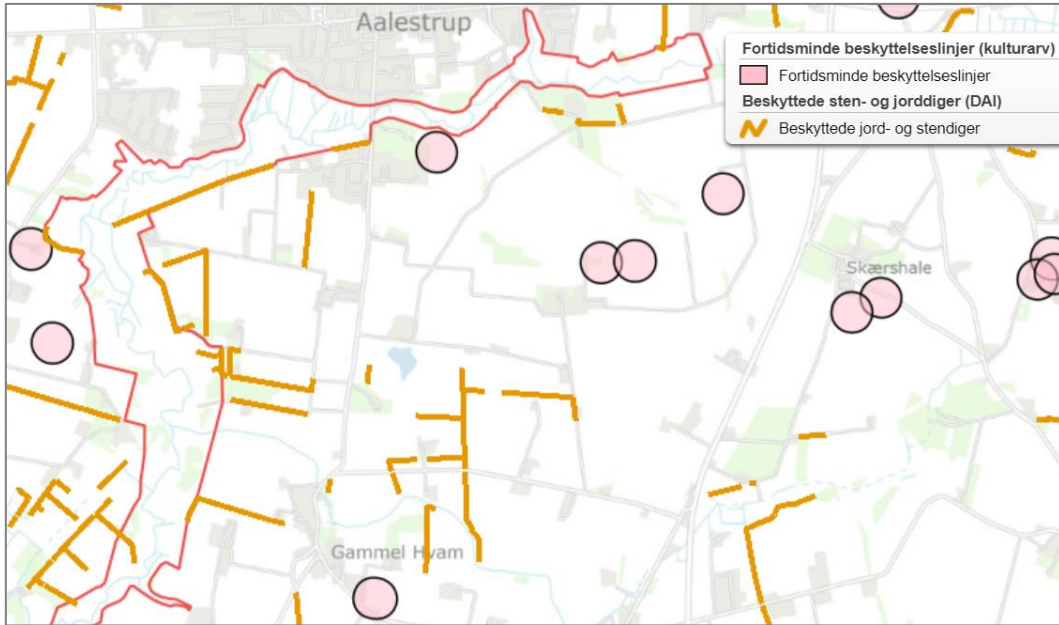
Andre forhold

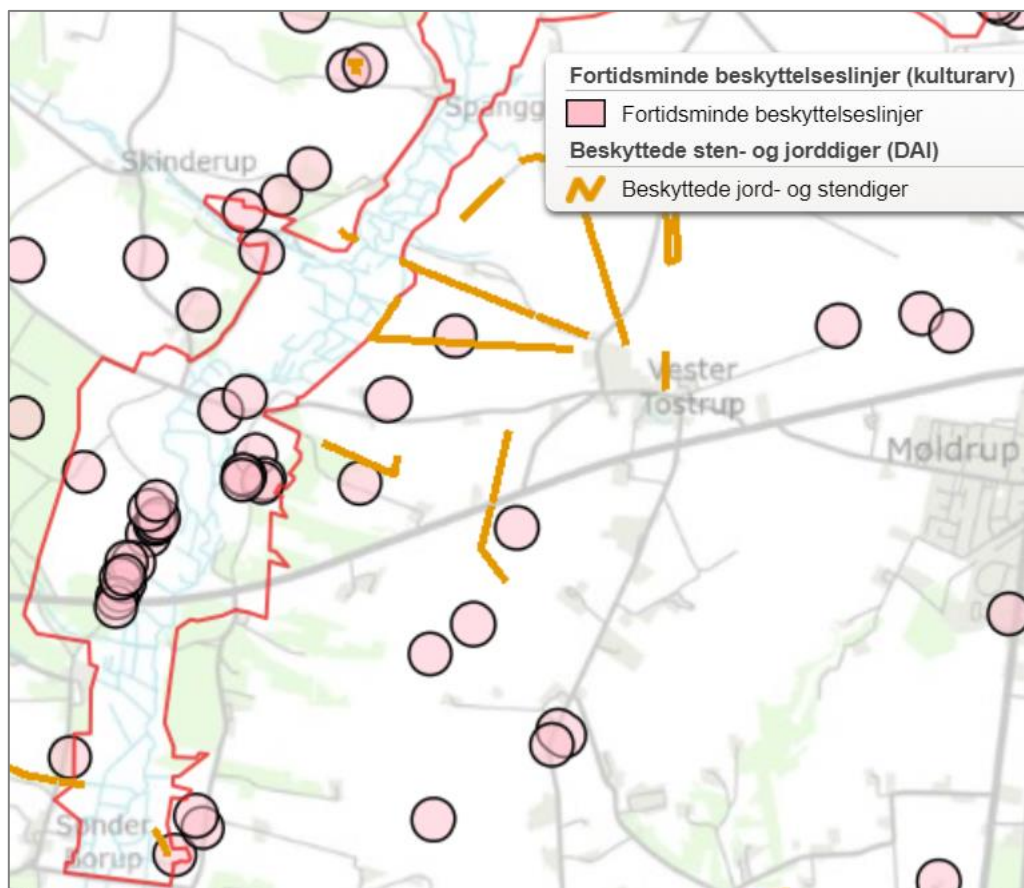
Skovrejsning er uønsket i stort set hele området. I kommuneplanen for Viborg Kommune er hele projektarealet udpeget som Naturbeskyttelsesområde og Bevaringsværdigt landskab. Enkelte arealer er også udpeget som Særlig værdifuldt landbrugsområde, især omkring området Tulsbjerg, som også er udpeget til Specifik geologisk bevaringsværdi.

Langs Simsted Å er en større andel af ådalen også udpeget til lavbundsarealer.

Yderligere er der en række udpegede beskyttede sten- og jorddiger og fortidsminder inden for projektområdet. Især ved Borup Hede og Tulsbjerg er der en stor tæthed af fortidsminder.

Figur 17-19: Beskyttede jord- og stendiger samt fortidsminder inden for projektområdet.

I den sydlige del af projektområdet lå det tidligere Ferskvandsdambrug Skinderup Mølle Dambrug i Viborg Kommune. Dambrugets opstemnings- og produktionsrettigheder blev opkøbt som led i projekt for at forbedre vandløbet og der blev lavet et nyt vandløb på en stor del af strækningen ud til Simested Å. Yderligere har Viborg Kommune i 2018, udlagt 4 gydebanker med gydegrus på en strækning omkring Skinders Bro, for at medvirke til at opfylde miljømål i vandløbet og forbedre forholdene for fisk, smådyr og vandplanter.

I den nordlige del af projektområdet, i Vesthimmerlands Kommune, blev Aalestrup Renseanlæg nedlagt for et par år siden og spildevand pumpes nu til Stistrup Renseanlæg. Der er samtidig ved at blive gennemført et separatloakeringsprojekt i Aalestrup, hvilket nedsætter antallet af overløb. Der er endvidere etableret overløbsbassin/regnvandsbassin nord for åen ved Aalestrup for at tilbageholde spildevand og næringsstoffer fra endnu ikke separatloakerede områder af byen. I Vesthimmerlands Kommune er der også i Simested Å i 2018 etableret gydebanke tæt på Aalestrups østlige del.

Der er i 2014 lavet en hydrologisk forundersøgelse vedr. genskabelse af naturlig hydrologi i rigkær og kildevæld langs Simested Å af Grontmij (i dag SWECO). Her blev der udpeget en række mulige projekter i både Viborg og Vesthimmerlands kommuner. Disse projekter blev i første omgang droppet grundet lodsejerskæp-sis. I 2021 har SWECO igen henvendt sig om genoptagelse af disse projekter, hvor der foruden genskabelse af naturlig hydrologi også fokuseres på mangel af græsning og rydning af vedplanter af hensyn til udpeg-ningsgrundlagene rigkær og kildevæld på strækningerne Spanggårde til Ettrup Bro og Nord for Ettrup Bro.

Ved området Tulsbjerg, langs Kallestrupvej, foretages slåning af stier og rydning af et overdrev. Denne pleje er fortaget siden 2004 og gennemføres for bevarelse af fortidsminderne i området.

Trusler mod områdets naturværdier

Tilgroning med højt græs og urter samt uhensigtsmæssig hydrologi er ifølge basisanalysen de vigtigste trusler mod områdets rigkær og kildevæld. Mangel på afgræsning i projektområdet er derfor en trussel for bevarelse af habitatnaturtyperne og muligheden for at opnå en god økologisk tilstand. Samtidig er den naturlige hydrologi udfordret i området. Dette har betydning for udvikling på arealerne og kan blive en udfordring i forhold til at sikre en god økologisk tilstand og samlet set opnå en gunstig bevaringsstatus.

Nuværende pleje

En stor andel af arealerne i ådalen er uden drift og under tilgroning med især pil. Kun få matrikler er udnyttet som omdriftsarealer, og få er udnyttet til græsning. En del drives i dag med slet.

Inden for projektområdet afgræsning er der cirka 28 ha med 5-årige miljøtilsagn til pleje af græs- og naturarealer i Viborg Kommune og ca. 27 ha i Vesthimmerlands Kommune.

Ejerstruktur

De fleste arealer i projektområdet indgår i ejendomme, som omfatter større arealer udenfor ådalen og Natura 2000. I mange tilfælde ligger ejendommens arealer samlet på den anden side af afgrænsningen for projektområdet. Kun få steder har lodsejerne arealer spredt over større afstande i området.

Drift og driftshistorie

En stor andel af projektområdet er udlagt som permanent græs og på flere arealer bliver der ansøgt om tilskud til pleje af græs og naturarealer. Få arealer er i omdrift og bliver primært anvendt til grøntfoder og enkelte steder kornafgrøder. Der er de seneste år ikke sket en ændring i forhold til mængden af omdriftsjord. Det er primært oplandet til projektområdet der dyrkes intensivt.

De største bedrifter i projektområdets opland er enkelte kvæg- og svineproduktioner med over 150 dyreenheder. Derudover er der også mindre bedrifter, under 150 dyreenheder, flere steder omkring projektområdet med henholdsvis svin, kvæg og fjerkræ.

Overordnet vision for området

For projektområdet Simested N ønskes det at opnå gunstig bevaringsstatus for de udpegede naturtyper rigkær, overdrev og kildevæld. Dette skal opnås ved skabe bedre hydrologiske forhold ved sløjfning af grøfter og rydning, som skal hindre tilgroning af habitatnaturtyperne. Yderligere skal afgræsningsforholdene forbedres ved større græsningsarealer, som også skal gøre driften mere rentabel og langsigtet.

Indledende overvejelser om de næste trin

Interessentundersøgelse

Siden den hydrologiske forundersøgelse i 2014, er der ikke foretaget større projekter med fokus på samgræsning eller genskabelse af den naturlige hydrologi. Derfor vil omfanget af interessentundersøgelsen afhænge af de områder, som bliver udpeget på baggrund af den botaniske forundersøgelse. Den fremtidige indsats koncentrerer om de områder, hvor de udvalgte habitatnaturtyper forekommer. De eksisterende naturtyper vil forsøges sammenbundet i større arealer med fokus på at bevare og forbedre forholdene for disse.

Yderligere vil muligheden for multifunktionel jordfordeling undersøges i området, samt muligheden for at samle græsningsarealer i større enheder. Derved kan der skabes en rentabel driftsform for lodsejerne.

Botanisk forundersøgelse

De seneste botaniske undersøgelser er foretaget i 2019 som en del af NOVANA kortlægning af habitatnatur. Det er disse registreringer som danner basis for det videre arbejde.

Hydrologisk forundersøgelse

Med udgangspunkt i de botaniske undersøgelser udvælges de områder, hvor der er bedst mulighed for at udvide, genoprette og sikre de udvalgte naturtyper.

Der skal følges op på mulighederne for at genopstarte en undersøgelse for de hydrologiske forhold, som blev undersøgt i 2014, og færdiggøre projekter for at genetablere vandforholdene omkring de habitatnaturtyper, hvor vandet spiller en afgørende rolle for deres tilstand.

Relevante aktioner

A1: Botaniske og hydrologiske forundersøgelser af udvalgte områder, samt interessentundersøgelser

A2: Udarbejdelse af ansøgninger til sammenhængende afgræsning.

C1: Etablering af græsning

C2: Rydning

C3: Etablering af naturlig hydrologi

C4: Særlig artspleje

E5: Naturpleje som driftsgren